

Avoin julkaisu – suljetut aineistot

Mika Gissler

Tutkimusprofessori, THL, Helsinki

Professori, Turun yliopisto ja Karoliininen institutti

Dosentti, Oulun yliopisto

Avoim julkaiseminen

- Tallentamalla artikkeli tai sen viimeisin versio avoimeen julkaisuarkistoon kustantajan ehtojen mukaisesti.
- **Julkaisemalla kokonaan Open Access -periaatteella toimivassa lehdessä. → Julkaiseminen on pääsääntöisesti maksullista.**
- Julkaisemalla tieteenalakohtaisissa Open Access – arkistoissa kustantajan ehtojen mukaisesti.
- **Ostamalla yksittäinen artikkeli avoimeksi tilausmaksullisessa lehdessä. → Julkaiseminen on usein maksullista.**
- Julkaisemalla monografia avoimesti Open Access -palvelujen kautta.
- Julkaisemalla omien verkkosivujen kautta. → Ei täytä rahoittajien avoimuuden vaatimusta.

Avoim julkaiseminen

- Monet suomalaistutkimukset tehdään minimaalisella rahoituksella.
- Rekisteritutkimuksessa tarvitaan rahoitusta myös tutkimuslupien saamiseen ja aineiston muodostamiseen.
- Riittääkö rahoitus avoimen julkaisemisen maksuihin?
- Riittääkö innostus avoimeen julkaisemiseen, jos se on maksullista ja rahat menevät omasta pussista?

Aineistojen jakaminen

BMJ Open Data sharing

- We encourage authors to include a data sharing statement when submitting their article, explaining:
 - What additional unpublished data from the study— if any—are available?
 - Who can access the data?
 - How to obtain the data?

Aineistojen jakaminen

PLOS ONE Acceptable Data-Sharing Methods

Data deposition (strongly recommended)

- All data and related metadata underlying the findings reported in a submitted manuscript should be deposited in an appropriate public repository, unless already provided as part of the submitted article.
- Repositories may be either subject-specific and accept specific types of structured data, or generalist repositories that accept multiple data types.
- The Data Availability Statement must specify that data are deposited publicly and list the name(s) of repositories along with digital object identifiers or accession numbers for the relevant data sets.

Aineistojen jakaminen

PLOS ONE Acceptable Data-Sharing Methods

Data in supporting information files

- For smaller data sets and certain data types, authors may upload data as supporting information files accompanying the manuscript.
- Data made available to all interested researchers upon request
 - The Data Availability Statement must specify “Data available on request” and identify the group to which requests should be submitted (e.g., a named data access committee or named ethics committee). The reasons for restrictions on public data deposition must also be specified.
- Data available from a third party
 - We consider third-party data to be data not owned by the authors. Authors should share any data specific to their analysis that they can legally distribute.

Aineistojen jakaminen

PLOS ONE Exceptions

- Possible exceptions to making data publicly available include:
 - Data cannot be made publicly available for ethical or legal reasons, e.g., public availability would compromise patient confidentiality or participant privacy.
 - Data deposition could present some other threat, such as revealing the locations of fossil deposits, endangered species, or farms/other animal enclosures etc.

Aineistojen edelleen luovuttaminen?

- Tutkimusluvun kerätty aineisto voidaan luovuttaa edelleen:
 - Rekisteröityjen suostumuksella.
 - Muun lainsäädännön perusteella: esimerkiksi tutkimuslaitosten välisellä sopimuksella.
- Aina ilman henkilötunnuksia tai henkilön tunnistamiseen tarvittavia tietoja.
- Tietoja voidaan luovuttaa myös muihin maihin.
 - Ilmoitus tietosuojavaltuutetulle.
 - EU/ETA-maiden tietosuojan katsotaan olevan samalla tasolla kuin Suomen, mutta muiden maiden kohdalla tietosuojavaltuutettu arvioi tilanteen (EU:lla on lista ”tietoturvalisista” maista).
- Tietoarkistoihin rekisteriaineistot päätyvät harvoin.

Uhkia ja mahdollisuuksia

- Laajemmat sopimukset avoimen julkaisemisen edistämiseksi (tutkijalle ”ilmaista”)
- Aineistojen etäkäyttö ja jako?
- Aineistojen jakaminen tietokannoissa?

Uhkia ja mahdollisuuksia

- **Uhkia**
 - Tiukentunut tietosuojalainsäädäntö tai sen tulkinta.
 - Vähenevät määrärahat rekisterien hyödyntämiseen.
 - Rekisteritietojen tutkimuskäytön kallistuminen.
 - Tutkimusrahoituksen väheneminen.
- **Mahdollisuuksia**
 - Valtion maksuperustelaki tutkijaystävällisemmäksi.
 - Rekisterien toiminnan nopeutuminen ja laadun parantuminen.
 - Laajentuva rekisteröinti:
 - sosiaali- ja terveydenhuollon avopalvelut, hoitoketjut, kustannustiedot, reseptit, Kanta/ Kansa...
 - Yhdistäminen geeni- ym. näytetietoihin (biopankkilaki).